

'HUBRIS' - MITE I DESMESURA

Ramon ALCOBERRO

A Grècia era desconeguda la nostra idea de 'pecat'. Els seus déus no eren una expressió de conceptes morals, sinó forces de la naturalesa divinitzades. No es cometien pecats, sinó desmesures, o excessos, perquè la naturalesa – i també la naturalesa humana – per definició pot ser sempre brutal o excessiva. Els mites grecs pretenen mostrar que al món hi ha **hubris** (desmesura, excés, insolència, orgull exagerat, excés...) i que aquesta desmesura s'ha de contrarestar a través de la prudència dels ciutadans (**sofrosine**). Per això cal viure una vida harmoniosa, equilibrada, que és la que millor ens protegeix de les maltempsades.

La **hubris** consisteix en un sentiment violent inspirat per la passió, que hom pot trobar al cor de tots els homes, però molt especialment en els herois. **Hubris** és una arrogància honorable, un menyspreu temerari, una insolència típicament humana que els déus castiguen perquè els humans per molt rics o poderosos que creguin ser, no poden traspassar els límits que els són propis. La **hubris** és **amartia** (error, bogeria). Quan algú desitja quelcom més que el que el destí li ha donat, cau en **hubris**. En certa manera tothom porta la **hubris** al cor en forma de descontrol sobre els propis impulsos i, per això mateix, es posa en perill. Com diu Hesíode: 'la divinitat tendeix a abatre tot el que destaca en excés' (VIII, 10).

Hi ha tres formes de **hubris** que l'home autènticament educat, el bon ciutadà, ha de saber dominar per viure harmònicament:

1. Moira (Destí – o més estrictament 'lot', 'part' o 'porció': el lot, la part o la porció que et toca de felicitat o de dissort en la vida).

2. Daimon (Veu interior, energia de les potències de l'ànima i també 'ombra' o 'temptació').

3. Àte (Bogeria, engegament de l'ànima i també la ruïna).

1. El destí és imprevisible, per tant és perillós. Ningú no té la culpa del teu destí, impositat per una força còsmica brutal, però cal aprendre a suportar-lo.

2. La veu interior inclou també la idea de 'sort', el fat, el purament atzarós incontrolable. A partir de Sócrates la paraula *daimon* passarà a significar caràcter, forma de ser.

3. És la bogeria, la follia. Etimològicament: "La ceguesa de l'ànima". Els déus enegen l'esperit d'algunes persones fent que ells mateixos s'autoenganyin: és una forma de maleir-les i portar-los a la ruïna. Segons Hesíode, Até és una de les filles d'Eris (la discòrdia) i està emparentada amb la Injustícia.

Quan les '*lithai*' (personificació de les pregàries), no són escoltades per els homes, durs de cor, llavors envien a Até per castigar-los.

Curiosament a Grècia mentre la ceguesa moral és una **hubris**, la ceguesa física és considerada una forma de saviesa. Homer, el gran transmissor dels mites, era cec i es considerava que el cec era un savi perquè en realitat podia veure millor que els

altres homes l'interior. El que és pitjor és "encegar-se", deixar-se portar per la pura irracionalitat, o per la insolència, no ser prou fred a l'hora de reflexionar.

El càstig que els déus grecs atorguen a la **hubris** s'anomena **nèmesi** i té com a conseqüència fer que l'home retorni als límits que va voler depassar. Per a evitar-la cal viure amb mesura i sobrietat, orientant la vida pel principi de **pan metron**, expressió que significa 'mesura en totes les coses', o també 'mai en excés' o 'sempre bé'.

Exemples de **hubris** els trobem en personatges mitològics com Prometeu, Ícar, Èdip...

La tragèdia grega era una forma d'educació popular perquè mostrava que qui comet excés és castigat.